

Nd.

9. Frumvarp til laga

um breyting á framfærslulögum, nr. 52 12. febr. 1940.

Flm.: Sigurður Thoroddsen, Sigfús Sigurhjartarson.

1. gr.

- a. Á eftir orðunum „telst þar til“ í fyrstu málsg. 1. gr. laganna bætist inn í: hús-næði, fatnaður, ljós, hiti o. s. frv.
- b. Síðasta málsg. 1. gr. orðist svo:

Skal atvinnunálaráðuneytið skipa sérfróða nefnd, sem í byrjun hvers fjárhagsárs, að fengnum tillögum framfærslunefnda og sveitarstjórna, gerir áætlun um nauðsynlega framfærslu heimilis samkv. gildandi verðlagi á hverjum stað, og birtir sundurliðaða skrá yfir framfærslukostnað, er hún telur fjölskyldum nægilegan á hverjum stað og farið skal eftir við úthlutun framfærslustyrks fyrir einn mann, tvo í heimili, þrjá o. s. frv. Allur framfærslustyrkur skal miðaður við gjaldskrá þessa, og fullur framfærslustyrkur skal vera jafnhár og framfærslukostnaður samkvæmt skránni. Að minnsta kosti tvær konur skulu jafnan eiga sæti í nefnd þessari, og skal önnur þeirra jafnan vera reynd hús-móðir.

2. gr.

Orðin „enda hafi hún foreldraráð yfir þeim“ í 1. mgr. 4. gr. laganna falli niður.

3. gr.

7. gr. laganna orðist svo:

Nú óskar framfærsluþurfi að búa utan heimilis framfærslumanns, og skal hann þá fá af almannafé svo sem 1. gr. ákveður. Viðkomandi lögreglustjóri úrskurðar síðan og innheimtir greiðslu þessa hjá framfærslumanni að nokkru eða öllu leyti, eftir efnum og ástæðum framfærslumanns. Úrskurði yfirvalds í þessu efni má skjóta til stjórnarráðsins.

4. gr.

8. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkvæmt því.

5. gr.

9. gr. laganna orðist svo:

Yfirvald ákveður, þar sem framfærslumaður á heima eða dvelur, ef hann á hvergi fast aðsetur, meðlag barna með foreldrum, foreldra með börnum, stjúpbornum eða kjörbörnum, hjóna hvors með öðru og upphæð barnsfararkostnaðar.

6. gr.

Síðasta málsgr. 10. gr. laganna orðist svo:

Fráskilin kona á rétt á að fá fullnægt úrskurði sínum á sama hátt, en heimilt er þó sveitarstjórn að hlutast til um, að úrskurðinum sé breytt, ef hagir aðila breytast, þó svo, að aldrei sé greitt minna en meðalmeðlag með börnunum.

7. gr.

Síðasta málsgr. 11. gr. laganna orðist svo:

Framfærslumaður eða ríki á sömu framfærslukröfu á hendur húsbónda, útgerðarmanni og lærimeistara eins og hjú, skipverji og iðnnemi, ef þau neyta eigi réttar síns.

8. gr.

12. gr. laganna orðist svo:

Landið er eitt framfærsluhérað, og á sérhver islenzkur ríkisborgari rétt á framfærslu í dvalarsveit sinni.

9. gr.

13., 14. og 15. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkv. því.

10. gr.

Í stað orðsins „meðlagsúrskurði“ í 1. málsgr. 16. gr. laganna komi: samningi. Alls staðar þar, sem stendur „meðalmeðlag“ í greininni komi: meðalmeðgjöf.

11. gr.

17. gr. laganna falli niður.

12. gr.

Í stað orðanna „í heimilissveit sinni“ í 19. gr. laganna komi: hér á landi.

13. gr.

Við 21. gr. laganna bætist: og kemur ekki til niðurbjörtnunar samkv. þessum lögum.

14. gr.

a. Í stað síðari másl. 23. gr. laganna komi:

Sama rétt á og kona öryrkja og manns, sem þjáist af langvarandi sjúkdómi og nýtur eiga dagpeninga úr sjúkrasamlagi, og enn fremur kona manns, sem dvelur langdvölum í fangelsi eða á vinnuhæli.

b. Við sömu gr. bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Skal konan leggja fram skriflega umsókn og fylgja henni skýrsla gefin af henni sjálfri. Umsóknir þessar skulu vera á sérstökum eyðublöðum, er ráðuneytið sendir valdsmönnum. Heimilt er valdsmanni að leita umsagnar um skýrslu konunnar, ef honum þykir ástæða til.

15. gr.

Á eftir orðunum í 24. gr. „hljóða á nafn hinna yngstu“ komi: Heimilt er að úrskurða meðlag allt að því ár aftur í tímann, ef fjárhagsástæður eru þannig, að þess gerist þörf.

16. gr.

Í stað „ekkjunnar“ í 24. gr. og „ekkjjan“ í sömu gr. laganna komi: konunnar og konan.

17. gr.

26. gr. laganna orðist svo:

Meðlög með börnum samkvæmt úrskurði og barnsfararkostnaður skal greiðast af lögreglustjóra þar, sem úrskurðinum er framvísað. Þegar greiðslu er krafizt, er skylt að sýna úrskurð og lífsvottorð barnsins, sé þess krafizt. Meðlagsúrskurðir og barnsfararkostnaður koma eigi til niðurlýðunar samkv. lögum þessum.

18. gr.

Aftan við 28. gr. laganna bætist: í umboði stjórnarráðsins.

19. gr.

29. gr. laganna orðist svo:

Í kaupstöðum skal vera framfærslunefnd, skipuð 5 mönnum, til að annast framkvæmdir framfærslumálanna í kaupstaðnum.

Í Reykjavík kys fulltrúaráð verklyðsfélaganna einn mann og verklyðsfélögin í kaupstöðum annars staðar einn mann. Bæjarstjórn kys þrjá menn hluthundnum kosningum. Ráðuneytið tilnefnir einn mann til jafnlangs tíma og nefndarmenn eru kosnir, og er hann formaður nefndarinnar.

Kjörtímabil framfærslunefndar er hið sama og kjörtímabil bæjarstjórnar.

Í kaupstöðum skal nefndin vera launuð.

20. gr.

30. gr. laganna orðist svo:

Hreppsnefnd er heimilt að stofna framfærslunefnd, er skipuð sé þrem mönnum, tveim kosnum hlutfallskosningu af hreppsnefnd og formanni, er ráðuneytið skipar.

21. gr.

Aftan við 2. mgr. 32. gr. laganna bætist:

Á sama hátt er hverjum einstökum meðlim framfærslunefndar heimilt að áfrýja úrskurði meiri hluta nefndarinnar.

22. gr.

Í stað orðanna „sveitarfélagi sínu“ í síðari málsg. 33. gr. laganna komi: framfærslustjórn.

23. gr.

35. gr. laganna orðist svo:

Atvinnumálaráðuneytið setur reglugerð um tilhögun og framkvæmd framfærslumála á hverjum stað. Meðal annars skal tiltekið í þeirri reglugerð, hvaða kröfur skuli gerðar til heimila og stofnana, sem taka að sér börn og aðra styrkþega, hvernig eftirliti skuli hagað með gamalmönnum, börnum og sjúklingum o. s. frv.

24. gr.

39. gr. laganna orðist svo:

Nú þarfnast maður framfærslustyrks, og skal hann þá senda framfærslunefnd eða sveitarstjórn skriflega beiðni, þar sem greinir frá ástæðum og heimilishögum

hans, atvinnu, ómagafjölda, heilsufari, eignum og skuldum. Er honum skylt að greina rétt frá högum sínum að viðlögðum drengskap. Skal ráðherra láta gera eyðublöð fyrir þessar umsóknir og senda framfærslunefndum og sveitarstjórnnum.

Framfærslustyrkur skal greiddur í peningum, nema styrkþegi óski annars. Húsnæði, sem framfærsluþurfa er útvegað og fyrir er greitt af opinberu fé eða sveitarstjórn leggur til, skal vera gott og heilsusamlegt að dómi héraðslæknis.

Styrkþega skal heimilt að velja sér húsnæði eða dvalarstað sjálfur, ef kröfur hans fara ekki fram úr því, sem heilbrigðisnefnd telur sanngjarnt, enda hafi framfærslunefnd ekki sambærilegt húsnæði til handa styrkþega.

25. gr.

41. gr. laganna orðist svo:

Aldrei má framfærslunefnd eða sveitarstjórn sundra heimilum sakir fátæktar.

26. gr.

- a. Orðin „að því leyti sem við verður komið“ í 43. gr. laganna falli niður.
- b. Aftan við sömu lagagr. bætist: Áfrýja má úrskurði barnaverndarnefndar, samkv. næstu málsgr. á undan, til stjórnarráðsins.

27. gr.

- a. Í stað „Innansveitarmenn“ í upphafi 2. málsgr. 44. gr. laganna komi: Félög eða einstaklingar.
- b. Aftan við sömu lagagr. bætist ný málsgr., svo hljóðandi:

Nú þykir lögreglustjóra ástæða til, að fram kominni kæru út af meðferð á framfærsluþurfa, að láta í té til bráðabirgða aðstoð eða hjálp, og fellir hann þá úrskurð þar að lútandi, enda er þá sveitarsjóði skylt að leggja út þann kostnað, er úrskurðurinn kynni að hafa í för með sér. Áfrýja má úrskurði lögreglustjóra til ráðherra, en hlíta skal úrskurði lögreglustjóra þar til fullnaðarúrskurður fellur.

28. gr.

45. gr. laganna orðist svo:

Skylt er sveitarstjórn að sjá þeim börnum, sem eru undir hennar umsjá, fyrir þeirri menntun, sem hæfileikar þeirra standa til.

29. gr.

2. og 3. mgr. 48. gr. laganna falli niður.

30. gr.

50. gr. laganna orðist svo:

Nú hefur heimilisfaðir vinnu, sem nægja mundi til framfærslu heimilisins, eða þiggur nægan framfærslustyrk, en lætur heimilið bjargarlaust vegna drykkjuskapar eða annarrar óreglu, og er framfærslunefnd eða sveitarstjórn þá heimilt, að fengnum úrskurði lögreglustjóra, að skylda atvinnurekanda þann, sem viðkomandi vinnur hjá, að greiða allt kaupið eða hluta þess til konunnar, eða ef um framfærslustyrk er að ræða, skal henni afhentur styrkurinn.

31. gr.

- a. 1. málsgr. 51. gr. laganna orðist svo:

Sá, sem þiggur framfærslustyrk og er þó vinnufær, er skyldur að vinna hverja þá vinnu, sem sveitarstjórn ákveður honum og honum er ekki um megn og greidd er með venjulegu kaupgjaldi á þeim stað eða samkvæmt kauptaxta eða samningi viðkomandi stéttarfélags launþega, meðan hann er ekki fær um án sveitarstyrks að framfleyta sér og þeim, er hann á fram að færa að lögum. Ákvæði sveitar-

stjórnar er hann skyldur að hlýða fyrst um sinn, enda þótt hann vilji ekki kannast við, að sú vinna sé viðunanleg, sem honum er boðin, en málið getur hann kært fyrir því verkalýðsfélagi, sem hlut á að máli, og skal hlíta úrskurði þess. Ef styrkþegi vill ekki við það kannast, að hann sé vinnufær, skal hann leggja fram um það læknisvottorð, og ber að hlíta úrskurði þess.

- b. Í stað orðanna „Á sama hátt getur framfærsluveit barnsföður látið hann“ í 2. málsgr. sömu lagagr. komi: Sveitarstjórn getur látið barnsföður.

32. gr.

52. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkvæmt því.

33. gr.

- a. Í stað „framfærsluveit“ í 53. gr. laganna komi: heimilissveit.
b. Orðin „að viðlögðu fangelsi samkv. 54. gr.“ í lok sömu gr. falli burtu.

34. gr.

54. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkvæmt því.

35. gr.

Yfirskrift VII. kafla verði: Um endurgreiðslu framfærslustyrks og jöfnun framfærslukostnaðar.

36. gr.

55., 56., 57. og 58. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkvæmt því.

37. gr.

59. gr. laganna orðist svo:

Sá, sem þegið hefur framfærslustyrk, er skyldur að endurgreiða hann ríkinu sem aðra skuld, nema um styrk sé að ræða, sem eigi er endurkræfur samkv. þessum lögum eða öðrum. Því aðeins er þó heimilt að gera fjárnám í eignum eða tekjum styrkþega, að afkomu hans framvegis sé með því ekki stefnt í hættu. Aldrei má þó gera fjárnám í meðlagsúrskurði með börnum né barnsfararfúlgnu.

Enn fremur getur faðir eða móðir, sem meðlag eiga að greiða, fengið með úrskurði valdsmanns undanþágu frá endurgreiðsluskyldu fyrir lengri eða skemmri tíma, ef ástæður eru fyrir hendi, svo sem veikindi, atvinnuleysi, ómegð eða annað slíkt.

38. gr.

Tvær síðari málsgr. 61. gr. laganna falli niður.

39. gr.

68. gr. laganna orðist svo:

Nú vanrækir barnsfaðir að endurgreiða ríkinu meðlag, sem greitt hefur verið samkv. úrskurði, og er þá heimilt að leggja löghald á kaup hans eða aðrar tekjur hans til greiðslu slíkra meðlaga, og má þá hvort heldur er skylda húsbónda hans eða atvinnurekanda þann, er barnsfaðirinn starfar hjá, til þess að halda eftir hluta af mánaðarkaupum mannsins eða allri fúlgunni, er honum ber að greiða.

40. gr.

63. gr. laganna falli niður, og greinatalan breytist samkvæmt því.

41. gr.

64. gr. laganna orðist svo:

Nú deyr foreldri, er samkvæmt úrskurði yfirvalds átti að greiða meðlag með barni sínu, skilgetnu eða óskilgetnu, og á þá móðir barnsins eða fósturforeldri rétt

á að fá hið úrskurðaða barnsmeðlag greitt, sem telst þá styrkur veittur munaðarlausu barni. Sama gildir, ef faðerni barns er fullsannað, þótt ekki hafi verið kveðinn upp úrskurður um meðlagsskyldu föðurins, áður en hann dó.

42. gr.

65. gr. laganna orðist svo:

Nú giftist móðir barns, er meðlag hefur tekið eftir dauða barnsföður eða frá ríkinu að barnsföður lifandi, og á hún þá áframhaldandi rétt til meðlagsgreiðslu, svo lengi sem úrskurðurinn er í gildi.

Valdsmaður getur numið úrskurð úr gildi, ef sannað er, að fjárhagsástæður móðurinnar hafa breytt svo, að tryggt sé, að hún geti alið barnið upp án meðlags.

43. gr.

a. Við 66. gr. laganna bætast tveir nýir töluliðir:

8. Styrkur veittur í veikindum fyrirvinnu heimilis, er eigi nýtur dagpeninga úr sjúkrasamlagi.

9. Styrkur veittur vegna ómegðar.

b. Aftan við setninguna „sem hér um ræðir“ í síðasta málslíð greinarinnar bætist: nema meðlögin, sem ríkið greiðir.

44. gr.

67. gr. laganna orðist svo:

Skylt er bæjarstjórnnum og hreppsnefndum, að fengnum tillögum framfærslunefndar, að ákveða innan þriggja mánaða, hvort þeginn framfærslustyrkur skuli afturkræfur af styrkþega, og skal þeim heimilt að ákveða, að svo skuli ekki, ef þær telja það sanngjarnt vegna aldurs þiggjanda, ómegðar hans, veikinda hans sjálfs eða þeirra, sem hann hefur á skylduframferi, atvinnuleysi hans eða vegna annarra óhappa. Ákvörðunum sveitarstjórna getur styrkþegi eða framfærslunefndarmaður skotið til sýslumanns í sveitum, en atvinnumálaráðherra í kaupstöðum.

Sveitarstjórn ákveður þó þegar í stað, hvort meðlagsgreiðslur samkv. úrskurði eða samningi skuli afturkræfar eða ekki, en veita má meðlagsskyldum þriggja mánaða gjaldfrest, þegar ástæður þykja til þess. Greiði hann ekki meðlagið að þeim tíma liðnum, telst það framfærsluskuld veitt honum til handa.

45. gr.

68. gr. laganna og allar þær greinar, sem á eftir koma, ásamt ákvæði til bráðabirgða, falli niður. Í stað þeirra bætast við þrjár nýjar greinar í áframhaldandi röð:

a. Í lok hvers reikningsárs og eigi síðar en 1. marz næsta ár, sendir sveitarstjórn atvinnumálaráðuneytinu yfirlit yfir framfærslukostnað þann, sem hún hefur haft á árinu.

Atvinnumálaráðuneytið jafnar síðan niður framfærslukostnaði allra sveita á landinu á hverja sveit, að hálfu eftir samanlögðu skattmati fasteigna í sveitinni í samanburði við samanlagt skattmat allra fasteigna á landinu, að hálfu eftir samanlagðri fjárhæð skuldlausra eigna og tekna af eigu og atvinnu í sveitinni í samanburði við tilsvarendi fjárhæðir á öllu landinu.

Atvinnumálaráðuneytið innheimtir síðan eftirstöðvar framfærslukostnaðar hjá þeim sveitum, sem greitt hafa minna en þeim bar samkv. þessari niðurgjöfnun, og endurgreiðir þeim sveitum mismuninn, sem greitt hafa of mikið. Skal innheimtu og endurgreiðslu lokið fyrir 1. júlí vegna undanfarandi árs.

b. Lög þessi öðlast gildi 1. jan. 1945, og falla þá jafnframt úr gildi öll þau lagaákvæði, er kynnu að brjóta í bága við þau.

c. Þegar lög þessi hafa öðlazzt staðfestingu, skal færa þau inn í meginmál framfærslulaga, nr. 135 31. des. 1935, og gefa þau út svo breytt.

Greinargerð.

Frumv. að mestu samhljóða því, sem hér liggur fyrir, var fyrst flutt af Brynjólfi Bjarnasyni á þingi 1937 og síðar á þingi 1938 (9. mál), og vísað til þeirra greinargerða, sem því fylgdu þá.